

האוניברסיטה העברית בירושלים

**ניתוח השפעת התיקון השישי לחוק יסוד משק המדינה
על מאפייני החקיקה הפרטית התקציבית**

עבודת גמר לתואר מוסמך במדיניות ציבורית

מנחה: ד"ר מומי דהן

יונתן בינג

060740263

ינואר 2012 שבת תשע"ב

תקציר

ביולי 2002 העבירה ממשלת ישראל בכנסת תיקון לחוק יסוד משק המדינה (להלן "התיקון"), לפיו יחולו הגבלות על חקיקה פרטית תקציבית – דהיינו הצעות חוק שלא הונחו על שולחן הכנסת ביוזמת הממשלה, ואשר ביצוען כרוך בהוצאה תקציבית. על פי התיקון, תנאי לאישור הצעת חוק פרטית שעלותה התקציבית גבוהה מחמישה מיליוני שקלים הינו תמיכה של לכל הפחות 50 ח"כים בכל אחת משלוש הקריאות בכנסת, או קבלת הסכמת ממשלה.

במחקר זה נבחנו השפעות התיקון על מאפייני החקיקה הפרטית התקציבית. ממצאי המחקר מעלים כי ההגבלה אפקטיבית, כך שבעקבות התיקון חל צמצום משמעותי במספר החוקים ובעלותם התקציבית. בנוסף, הח"כים הגיבו לתיקון תוך התאמת תוכן החוקים ותהליכי החקיקה בשלושה מישורים בולטים:

א. גידול במספר החוקים הפרטיים ללא עלות. גידול זה מבטא ניסיון של המחוקקים לקדם את סדר יומם באמצעים של רגולציה, שאינה כרוכה בשינויים תקציביים.

ב. עלייה בשיעור החוקים, שעלותם נמוכה מחמישה מיליוני שקלים, אגב הגדלת עלות החוק עד לתקרת ההוצאה המקסימלית המותרת.

ג. חוקים "פרטיים" בהסכמת הממשלה – דפוס חדש שנוצר בעקבות ההגבלה. מגישי הצעות החוק התאימו את הצעותיהם לדרישות הממשלה, שבעקבות כך נתנה את הסכמתה לחוק. אפיק זה תופס את החלק הארי של החוקים הפרטיים שנתקבלו בכנסת שעלותם גבוהה מחמישה מיליוני שקלים, וכן את הנתח הגדול ביותר מסך העלות התקציבית של כלל החקיקה הפרטית.

תודות

ברצוני להודות לכמה אנשים שסייעו לי בכתיבת המאמר. ראשית למנחה, ד"ר מומי דהן, על ההנחיה הפוריה. למרכז למחקר ומידע של הכנסת ובמיוחד לאליעזר שוורץ על שיתוף הפעולה והעזרה במסירת המידע. לסער גרשון ולרמי לבני על העזרה בעריכה ובסטטיסטיקה. לעודד כהן על ההדרכה, העצות והעידוד. ובמיוחד לנגה, שתמכה ופרגנה לאורך כל הדרך, ושרק בזכותה הגעתי לכלל סיום.